

Ribera del Duero: de oever van de Duero

18 februari 2022 · door Christoph De Loor

Zes Tempranillo's die het qua kwaliteit kunnen opnemen tegen de beste Rioja's, uit een appellatie die pas begin jaren 80 haar D.O. kreeg.

Ribera del Duero, letterlijk "oever van de Duero", ligt in het hart van Noord-Spanje, in de staat Castilla y León op ongeveer 120 kilometer ten noorden van Madrid — en produceert exclusieve rode wijnen die het qua kwaliteit kunnen opnemen tegen de beste Rioja's. Op 17 februari 2022 proefde Wijnclub Zottegem zes Tempranillo-gedreven Ribera del Duero's, van een 100% Tempranillo tot blends met Cabernet Sauvignon en Merlot. Dit is het volledige infoblad van die avond. Alle wijnen die we ooit proefden staan in onze [wijncatalogus](#).

De geproefde wijnen

Wijn	Jaar	Druif
Preludio de Sei Solo	2018	100% Tempranillo
Bardos Reserva	2018	90% Tempranillo, 10% Cabernet Sauvignon

Wijn	Jaar	Druif
La Hormiga de Antídoto	2017	100% Tempranillo
Valdrinal Tradición Crianza	2016	100% Tempranillo
Garmón	2016	100% Tempranillo
López Cristóbal Tinto Reserva	2014	95% Tempranillo, 5% Merlot

Een woordje van inleiding

Beste wijnvrienden,

Met de wijnstreek Ribera del Duero, letterlijk vertaald als 'oever van de Duero', bevinden we ons in het hart van Noord-Spanje, in de staat Castilla y León op ongeveer 120 kilometer ten noorden van Madrid. In dit gebied vind je exclusieve rode wijnen die het qua kwaliteit kunnen opnemen tegen de beste Rioja's.

De erkenning van deze Spaanse parel is nog tamelijk pril, met de officiële D.O.-status die pas begin de jaren 80 werd toegekend. Toen bestond Ribera del Duero nog voornamelijk uit ingeslapen reuze coöperaties en kleine familiebedrijfjes met enkele 'sterren' ertussen die hun uiterste best deden om de regio meer bekendheid te geven. In de jaren '90 zijn de reuzen wakker geschoten, de kleine familiebedrijfjes zijn grotere wijnbedrijven geworden en sommige van de 'sterren' hebben internationale faam gekregen. Een nieuwe generatie bodega's is gevormd door de kinderen van de wijnboeren die al generatieslang in het vak werkzaam zijn. De resultaten zijn veelbelovend, iets wat jullie ook

hopelijk in het glas zullen ontdekken.

Onze proefavond sluiten we af met een Venado en preparación clásica, een stevig Zuiders hertenstoofpotje, iets wat de krachtige Ribera del Duero wel kan hebben.

Once upon a time...

De ontdekking in 1972 van een 66 meter hoog 4de-eeuws mozaïek in Baños de Valdearados met Bacchus, de Romeinse god van de wijn, is een bewijsstuk dat suggereert dat mensen al vele eeuwen wijn maken in Ribera del Duero.

In de 12e eeuw werden de wijnbouwpraktijken verfijnd door benedictijner monniken, afkomstig uit Cluny, die een meer verfijnde stijl van wijnbouw vanuit Bourgondië naar de regio brachten.

In 1864 richtte Eloy Lecanda y Chaves, een in Bordeaux opgeleide Spaanse wijnmaker, Vega Sicilia op ten oosten van Valladolid. Hij plantte zijn wijngaarden met Tempranillo, evenals de Bordeaux-variëteiten Cabernet Sauvignon, Merlot en Malbec, en ging verder met het creëren van kunstzinnige wijnmengsels die aanzienlijk commercieel succes hadden. Vega Sicilia is nog steeds een van de meest opvallende producenten van Ribera del Duero.

Voordat de regio een D.O. werd, verkochten de meeste telers druiven aan coöperaties die ze vinificeerden en de wijn in bulk verkochten. Pas door het succes van producenten zoals onder andere Vega Sicilia, Aalto en Flor de Pingus, werden telers geïnspireerd om hun eigen wijnen te

vinificeren en op de markt te brengen.

Na verloop van tijd vroeg een kleine groep telers de D.O.-status aan, dat in 1982 aan Ribera del Duero werd toegekend. De regio zit sindsdien in een opleving. Ribera del Duero-wijnen namen in de jaren 1990 een vlucht op de binnenlandse markt van Spanje en ze worden wereldwijd steeds populairder. Ondertussen zijn er zo'n kleine 300 wijnhuizen in Ribera del Duero en bijna 8.400 telers.

Geografisch, klimatologisch & terroir

Ribera del Duero loopt 115 kilometer van oost naar west, rond de rivier Duero, en is ongeveer 35 kilometer breed. De meeste wijngaarden in de regio op grote hoogte zijn aangeplant op hoogten tussen 760 en 945 meter boven de zeespiegel. De meeste liggen op het noorden of zuiden van hellingen.

De belangrijkste wijnbouwgebieden van Ribera del Duero zijn Burgos, Valladolid, Soria en Segovia.

Ribera del Duero heeft een mediterraan klimaat dat wordt beïnvloed door de Middellandse Zee en de Atlantische Oceaan, maar de regio ervaart ook een hoge mate van continentaliteit, gekenmerkt door winters die lang en koud zijn, en zomers die warm en droog zijn.

De jaarlijks opgemeten regenval is laag tot matig en komt meestal voor in de winter en de lente. Het gebied ervaart het hele jaar door plotselinge temperatuurveranderingen en -schommelingen, tot in extremis meer dan 40 graden per dag. Deze variaties vertragen het rijpingsproces en

resulteren in zachtere, soepelere tannines, wat dus de kwaliteit van de wijn verbetert. Vorst is echter een grote bedreiging in Ribera del Duero. Het kan pas in juni en al in september toeslaan, met als resultaat dat dit het hele wijngaardgebied beïnvloedt. Locatiekeuze is daarom een bijzonder belangrijk aspect van de wijnbouw in de regio.

De tertiaire sedimentaire bodems van Ribera del Duero bestaan uit afwisselende lagen zandslib en klei, met kalksteen, mergel en kalkachtige afzettingsgesteentes. In het oostelijke deel van de regio domineren klei, kalksteen en alluviale bodems. In het westen komen stuwwal, zandsteen en kalksteen veel voor. Erosie en gebrek aan water vormen ook een bedreiging. Irrigatie is toegestaan en wordt gebruikt voor jonge wijnstokken en tijdens extreme droogteomstandigheden.

De druiven van dienst

De hoofdrolspeler is de Tempranillo, de belangrijkste Spaanse variëteit en dominant in de 3 meest gereputeerde wijnregio's, namelijk Ribera del Duero, Rioja en Toro.

Het is een vrij neutrale druif, maar dit betekent niet dat het smakeloos is, integendeel, zijn elegantie verbergt zich in de diepte en niet iedereen kan het naar voren halen. Dit is het echte probleem: de talloze saaie wijnen die in Spanje worden geproduceerd met deze druivensoort, die niets anders doen dan het idee versterken dat de Tempranillo een ongekwalificeerde wijn is.

Het boeket van Tempranillo is bloemig en fruitig, weliswaar niet erg expressief, maar als het lang genoeg rijpt, komen tonen van balsamico, eucalyptus, olijven, rozemarijn, munt tevoorschijn. In tweede instantie komen daar dan de meer pittige toetsen bij van ceder, tabak, zoete specerijen en cacao.

Meer dan 90% van de 22.500 hectare onder wijnstok in de Ribera del Duero is beplant met Tempranillo, lokaal benoemd als Tinto Fino en Tinto del País. In Rioja heeft deze druif de steun van andere variëteiten nodig, maar door de hoogte en bodemsamenstelling in de Duero geeft ze hier fijne, complexe wijnen als monocultuur. Om te voldoen aan de maatstaf van de D.O., moet de wijn minimum 75% Tempranillo bevatten.

Bijna 35% van die Tempranillo-wijnstokken zijn 25 jaar of ouder, waaronder ongeveer 323 hectare wijnstokken zelfs ouder zijn dan 100 jaar. Oudere wijnstokken hebben diepe wortels die hen helpen de barre klimatologische omstandigheden in de regio te overleven. Ze hebben de neiging om gelijkmatige opbrengsten en kleiner fruit te produceren, maar ze geven wijnen met een uitzonderlijke structuur en balans.

Tempranillo wordt vaak, maar niet altijd, aangevuld met Cabernet Sauvignon, Malbec, Merlot of Garnacha Tinta (Grenache), de geautoriseerde rode druiven van de D.O. De Cabernet Sauvignon, Merlot en Malbec mogen alleen herplant worden in dorpen waar ze reeds aanwezig zijn. De Garnacha Tinta, ook wel gekend als de Tinto Aragonés, wordt vooral gebruikt voor de productie van rosado Ribera del Duero, de rosé van de streek.

Cabernet Sauvignon: dikke schil, robuust, uitgesproken tannine & aciditeit (bewaarpotentieel), voornaamste aroma's jam, munt, zwarte peper, eucalyptus, geeft een donkere kleur.

Merlot: minder dikke schil, zachte tannine, zorgt voor een zekere 'vlezigheid' in de wijn, voornaamste aroma's fruitcake, chocolade, rijpe pruimen, zwarte kers, braambes.

Malbec: dikke schil, heeft meer zon nodig om te rijpen dan Cabernet Sauvignon of Merlot, robuuste tannine, diep donkere kleur, voornaamste aroma's gestoofd fruit, rijpe pruimen, viooltjes.

Vroeger werden diverse druiven bij elkaar aangeplant zodat ze samen gevinifieerd konden worden. Dat is nu verboden, alle variëteiten moeten apart gevinifieerd worden. Het maximum aantal vruchtdragende knoppen na het snoeien bedraagt 40.000/ha, dat betekent 2.500 stokken met 16 knoppen per stok. De maximale hoeveelheid druiven die geoogst kan worden is vastgesteld op 7.000 kg/ha, dat geeft 45 à 50 hl wijn per ha.

Appellatie

Na het ontvangen van de D.O.-aanduiding in 1982, werd Ribera del Duero in 2008 goedgekeurd voor de status Denominación de Origen Calificada (D.O.Ca), maar het heeft nooit de verwerving van de classificatie nagestreefd, dus het blijft een enkele D.O.-appellatie. Er zijn geen regionale sub-appellaties in Ribera del Duero, hoewel er een verscheidenheid aan kwaliteiten en stijlen te vinden is.

De appellatie heeft uitsluitend betrekking op rode en rosado-wijnen. D.O.-voorschriften die worden gehandhaafd door de Consejo Regulador (het officiële bestuur dat de Spaanse D.O.'s controleert en reguleert) staan geen witte wijnen toe in Ribera del Duero. Om als D.O. te worden erkend, moeten rode wijnen minimaal 75% Tempranillo bevatten, hoewel de meeste met 100% worden gemaakt. Blends kunnen tot 25% Cabernet Sauvignon, Merlot of Malbec bevatten. Niet meer dan 5% Garnacha of Albillo (witte druifvariëteit), in totaal, mag worden toegevoegd. Het wettelijk bepaald minimum alcoholpercentage bedraagt 11%.

Aanduidingen die aangeven hoe lang Ribera del Duero D.O.-wijnen in eiken vaten en op fles zijn gerijpt, zijn gemodelleerd naar die van andere gevestigde wijngebieden, met duidelijke overeenkomsten met Rioja. Een belangrijke bemerking bij de 'Cosecha'-bepaling, is dat de wijn niet noodzakelijk voldoet aan de gedefinieerde rijpingsspecificaties, maar voldoet aan of hoger is dan de classificatievereisten, wat wijnmakers toelaat hun kunnen te demonstreren. In de meeste gevallen is het dus verre van een 'mindere' wijn.

Vinificatie

De alcoholische gisting op de schil van de ontstelde druiven duurt zolang de wijnmaker nodig acht, gevolgd door de malolactische gisting in grote inox of roestvrijstalen vaten, meestal beperkt tot een aantal weken. De herfst in Ribera del Duero kan echter al zo koud zijn dat het koelelement van deze vaten gevuld wordt met warm water om de malolactische gisting te bevorderen. In de meeste gevallen zal men hier niet hoger

gaan dan 30 °C.

Na de malolactische gisting wordt het sap verkregen zonder te persen ('sangrado') gedecanteerd, en daarna wordt het overgebracht naar opslagtanken (in geval van jonge wijn) of naar eiken vaten (als het een Crianza, Reserva of Gran Reserva betreft). Hiervoor worden voornamelijk vaten van 225 liter tot 600 liter gebruikt, afhankelijk van hoeveel impressie van het hout men wil nastreven. Het betreft meestal Franse eik, die zal zorgen voor de typische cederhoutaroma's, maar soms wordt ook Amerikaanse eik gebruikt, die dan weer vanilleteetsen zal toevoegen.

Het resterende druivenpulp van de oorspronkelijke tank wordt daarna uitgeperst, wat sommige bodegas gebruiken om een tweede wijn te maken. Andere zullen eruit persen wat ze kunnen en het verkregen sap verkopen als Vino de Mesa of gebruiken voor destillatie. Er bestaat een sterke trend om geen mechanische technieken te gebruiken, vooral het gebruik van filters met micro- en miliporiën: 'de consument zal eraan moeten wennen dat goede rode wijn een beetje bezinksel kan hebben...'.

Food pairing

Gezien de stevigheid van de Ribera del Duero-wijnen, kunnen we hiertegen wel enkele 'zwaardere' hartige gerechten plaatsen. Stoofpotjes doen het altijd goed, maar ook met geroosterd vlees, is dit een goede keuze. Zo is dit een fantastische begeleider van lamskoteletjes van de grill, hét gerecht uit dit gebied. Ook mooi bij wild of bij een kaasplank

met gerijpte kazen zoals Manchego.

Een topper is een lamsstoofpotje in Spaanse stijl met gerookt paprikapoeder en een gezonde scheut Ribera del Duero.

Bespreking van de wijnen

Preludio de Sei Solo 2018

Deze Cosecha is een 100% Tempranillo, afkomstig van minimum 60 jaar oude wijnranken in La Horra, Burgos, en is van de hand van de topwijnmaker Javier Zaccagninis, eveneens directeur van het befaamde wijnhuis Aalto PS, die het wijnhuis Sei Solo in 2007 heeft opgericht, als zijnde zijn privéproject.

Pas in 2011 maakte hij er twee wijnen van, beiden op zeer kleinschalige basis. Als grote fan van klassieke muziek vernoemde hij de wijnen naar Bachs vioolsonates: "Sei Solo" en "Preludio de Sei Solo".

De wijngaard omvat ongeveer 6 hectare, met een vruchtbare bodem van klei en kalksteen die ijzer en andere mineralen bevat, die de wijn zijn herkenbare minerale karakter en elegantie meegeeft.

Minimale interventie in de wijngaarden en in de kelder zorgt voor een pure wijn die het ruige karakter van het gebied ademt. Na de handmatige oogst vergisten de druiven op de natuurlijke gisten in grote, oude foeders.

Rijping: 17 maanden in 2 jaar oude Franse eiken vaten van 600, 500 en 225 liter. Uitzicht: donker kersenrood. Aroma: zwarte kersen, bramen en pruimen, met nuances van viooltjes, grafiet, ceder en pijptabak. In de mond: vol en geconcentreerd met laagjes van donkere bessen, zoete kruiden en pure chocolade, meer uitgesproken tannine. Alcoholgehalte: 15%.

Bardos Reserva 2018

Deze Reserva is een blend van 90% Tempranillo met 10% Cabernet Sauvignon.

De Tempranillo-wijngaarden van de Bodegas Bardos zijn gelegen in Moradillo de Roa, in het hart van de Páramo de Corcosin, de provincie Burgos, alsook rond San Esteban de Gormaz, in de provincie Soria, op 900 meter boven zeeniveau. De Cabernet Sauvignon komt van jongere wijngaarden, aangeplant eind jaren '90 in Burgos. De bodem bestaat uit zandleem met kiezel aan de oppervlakte en kleilagen in de diepte.

Rijping: na fermentatie en zachte maceratie in vaten van 15.000 kg bij 28° gedurende 4 weken, en een malolactische gisting in nieuwe Franse eiken vaten, 16 maanden rijping op nieuwe Franse eiken vaten. Uitzicht: zwarte kersenkleur met diepe violette rand. Aroma: zeer aromatische concentratie, met tonen van gestoofd fruit, bosbodem, ceder, muntchocolade en toetsen van popcorn. In de mond: gestoofd fruit, zwarte kers en braambessen, talmende afdronk. Alcoholgehalte: 14,5%.

La Hormiga de Antídoto 2017

Bodegas Antídoto is opgericht in 2010 door de Franse wijnmaker Bertrand Sourdais. De wijngaarden zijn gelegen in San Esteban de Gormaz, Soria, ten zuiden van de rivier de Duero, op zanderig terrein met een overvloed aan kiezels, op 950 meter boven zeeniveau.

De 100-jarige wijnstokken bevinden zich op pre-phylloxera wijngaarden, met rode kleigronden en een kalkrijke ondergrond. Deze 100% Tempranillo wordt volledig biologisch verbouwd en de druiven worden handmatig geplukt. De druiven van deze Cosecha werden op 26 september 2017 geoogst. La Hormiga is de eerste wijn van de Bodegas Antídoto.

Rijping: na een maceratie van 16 dagen, volgt er een verdere afrijping van 15 maanden op Franse eiken vaten van 225 liter, waarvan 63% nieuwe vaten. Uitzicht: helder dieprode kleur. Aroma: viooltjes, rode bes, met toetsen van vanille en kaneel. In de mond: gestoofd fruit, rijpe tannine met een talmende afdronk. Alcoholgehalte: 14,5%.

Valdrinal Tradición Crianza 2016

Deze Valdrinal Tradición Crianza is een 100% Tempranillo, en is in 2020 tot "Best of Show Ribera del Duero" bevonden met een gouden medaille, door Mundus Vini (268 wijnexperts uit 54 verschillende landen).

Bodega Valdrinal, gelegen in de stad Aldehorno, werd opgericht in 2000 na vier familiegeneraties gewijd aan de zorg voor de wijngaarden, op een hoogte van 910 tot 1.050 meter, één van de hoogste wijngaarden van Ribera del Duero. Deze hoogte geeft de wijn een grotere zuurtegraad, als

resultaat van de thermische amplitude (het verschil tussen de maximum- en minimumtemperatuur) die meestal op grote hoogte wordt geregistreerd. Hierdoor is de rijping van de trossen langzamer en progressiever dan bij lage niveaus. Deze vertraging van de rijpingscyclus zorgt ervoor dat de wijn wint aan complexiteit en rijkdom aan nuances.

Het is ook één van de weinige wijnhuizen die gevestigd zijn in de staat Segovia. Op het etiket prijken de handen van de grootvader en zoon van wijnmaker David Cuéllar.

Rijping: na een maceratie van 4 tot 6 dagen, 12 maanden op Franse eiken vaten — om de 3 jaar wordt hun bestand van 500 vaten vernieuwd. Uitzicht: helder kersenrood. Aroma: rijp donker fruit en gedroogde pruimen, met toetsen van espresso, vanille en wat drop. In de mond: frisse aanzet, fruitige tonen, kortere afdronk. Alcoholgehalte: 14,5%.

Garmón 2016

Spanjes meest gelauwerde en legendarische topwijnmaker Mariano García, bekend van zijn meesterwerk bij Vega Sicilia, Aalto & Mauro, brengt met de Garmón, een 100% Tempranillo, voor de eerste keer zijn eigen Ribera del Duero op de markt.

De wijn komt van oude wijngaarden, tussen 30 en 100 jaar oud, op 850 tot 1.000 meter hoogte, gelegen in het oosten van de appellatie Ribera del Duero, in de provincie Valladolid. De eerste release was er pas in het jaar 2014.

Rijping: na een fermentatie van 12 dagen en maceratie met lokale gisten aan 28 °C, een verdere rijping van 16 maanden op Franse eiken vaten. Uitzicht: donkerrood. Aroma: floraal, rijpe bramen, cassis en kruiden. In de mond: gebalanceerd donkerrood fruit, hout, fijne zuren en zachte tannine, complex, talmende afdronk. Alcoholgehalte: 14,5%.

López Cristóbal Tinto Reserva 2014

De geschiedenis van de familie López als wijnmaker gaat terug naar de jaren 1930, maar het is pas in 1994 dat Santiago López de Bodegas López Cristóbal (familienaam van zijn vrouw) opricht, en ondertussen 70 hectare wijnstokken omvat van minimum 35 jaar oud.

De wijngaarden bevinden zich in de provincie Burgos, op een hoogte van 840 meter, met kalkrijke kleibodems. Voornamelijk Tempranillo, maar onder andere ook Merlot. Bodegas López Cristóbal heeft in totaal 700 vaten tussen de 225 en 500 liter, waarvan 80% Franse eik en 20% Amerikaanse eik.

Deze Reserva is een blend van 95% Tempranillo en 5% Merlot.

Rijping: na een temperatuurgecontroleerde fermentatie, verdere rijping gedurende 16 maanden in 70% Franse en 30% Amerikaanse eiken vaten, daarna nog 24 maanden rijping op fles. Uitzicht: diepe kersenrode kleur, weinig veroudering. Aroma: rijpe zwarte bessen, toetsen van hout. In de mond: geconcentreerd en gebalanceerde volle wijn, kruidig met fijne tannines en een lange afdronk. Alcoholgehalte: 14%.